

УДК 32.019.5
ББК 66.72(4 Укр)

Іванов М.С., м. Миколаїв

РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ПРОФСПІЛКОВОГО РУХУ ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ В УКРАЇНІ

Настав час звернути увагу на одну з найважливіших проблем сьогодення, яка пов'язана з необхідністю якісної зміни стану профспілкового руху в українському суспільстві. На жаль, профспілковий рух в Україні не набув належної ваги, що призводить до критично низької якості стану демократичного процесу в сучасному суспільстві. Відповідно, ця обставина не сприяє ефективному розв'язанню великої кількості проблем організації соціального діалогу в суспільстві.

Процес наукового осмислення проблем профспілкового руху в Україні має вагомі результати, але незважаючи на це, слід визнати їх мінімальний вплив на загальний стан речей як у профспілковому русі, так і в суспільстві загалом. Реальна ситуація в цій царині вимагає негайних і корінних перетворень, які пов'язані з подоланням одержавленого статусу професійних спілок і якісним оновленням керівної верхівки такого роду громадських об'єднань.

Ключові слова: громадянські права, громадянське суспільство, професійні спілки, профспілковий рух, самоврядування, самоорганізація, соціальний діалог.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Здобуття Україною державного суверенітету збігається в часі з вибором вільного і демократичного

шляху розвитку для українського суспільства. Вікові устремління людей про свободу і демократію набули нового дихання і збуджують серед українського народу сподівання на краще майбутнє.

Нині очевидно, що доля цих прекрасних устремлінь мільйонів людей перебувають у їхніх власних руках, але шлях до цієї мети є надзвичайно складним. Він вимагає від громадян потужної консолідації та бажання здійснити масштабні перетворення на цьому шляху. Зараз усе більшого зростання змагальності і конкуренції в усіх сферах суспільного життя, неабиякої ваги набирають питання підвищення ролі громадських ініціатив як важливого інструменту соціального діалогу, залучення широких верств населення до самодіяльності та опанування досвіду розв'язання багатьох проблем на засадах самоврядності та участі в громадських об'єднаннях.

У цьому зв'язку професійним спілкам належить особлива роль, яка обумовлена необхідністю забезпечення і захисту не лише професійних інтересів працівників, але й завданнями забезпечення громадянських прав і свобод широких верств населення, серед них і тих, хто не належить до будь-якого професійного прошарку. Це означає, що з оновленням профспілкових організацій нині пов'язані глибокі і ґрунтовні зміни не лише у сфері професійних виробничих відносин, але й системні перетворення самих основ функціонування політичної, соціально-економічної та культурно-духовної сфер життя суспільства. Очевидно, що профспілки повинні стати ключовою ланкою демократичних засад взаємодії як окремих громадян, так і їх організацій у всіх сферах суспільних відносин.

Розвиток сучасного профспілкового руху як умова реалізації демократичної стратегії в Україні

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітним аспектам проблем профспілкового руху в Україні присвячена значна кількість наукових досліджень, які активно здійснюються від початку набуття Україною незалежності. Насамперед, слід зазначити фундаментальну наукову розробку питань історії становлення в Україні профспілкового руху в дослідженнях Б. Андрусишина [1], Р. Береста [2], М. Головка [5], А. Епштейна [7], А. Шаблія [16] та ін. Критично осмислений у наукових працях А. Биченка [3], М. Бута [4], Н. Громадської [6], І. Коліушка [8], Г. Осового [10], О. Стояна [13], О. Тупиці [14], В. Цвиха [17] і сучасний етап розвитку профспілок в Україні. Вагоме місце в такого роду дослідженнях посідає аналітична доповідь «Профспілковий рух в Україні: стан, проблеми, перспективи», підготовлена свого часу Українським центром економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова [11]. Нині питання розбудови професійних об'єднань, підвищення їх ролі в суспільному житті, хоча і привертає увагу наукової громади, але результати наукового пошуку, на жаль, поки що, суттєво не вплинули на якісні зміни в профспілковому русі, а це означає, що наукова діяльність у зазначеному напрямку повинна бути продовжена і поєднана з відображенням реальних шляхів застосування її здобутків у практиці реформування цього важливого інституту громадянського суспільства.

Формулювання мети статті. Звернення в даній статті до проблем розбудови інституту профспілок як важливого елементу демократизації суспільства обумовлено необхідністю виявлення пріоритетних напрямків діяльності, як інститутів публічної влади, так і широкого загалу, у напрямку забезпечення якісних змін у цьому важливому секторі суспільних відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Світовий досвід свідчить про те, що професійні об'єднання з часів середньовіччя відігравали надзвичайно важливу роль у суспільному житті. Сучасний їх стан в Україні демонструє майже повний занепад діяльності такого роду ініціатив. Можна спостерігати примітивну імітацію їх діяльності щодо представництва й захисту прав своїх членів. Подібний стан речей дозволяє висловити обґрунтовані твердження про те, що без реальних змін у сфері діяльності саме професійних спілок майже неможливо забезпечити реалізацію основних принципів демократії в первинних ланцюгах соціальної взаємодії на рівні трудових колективів, територіальних громадах, органів самоврядування та самоорганізації.

Потенційний масштаб профспілкового руху вказує на те, що саме йому належить вирішальна роль у просуванні фундаментальних демократичних засад українського суспільства, корінному оновленні відносин як в органах публічної влади, так і в системі громадянського суспільства.

Професійна диференціація суспільства своїми коріннями сягає стародавніх часів. Саме професійна ознака тривалий час була основою управління у сфері господарчих відносин. Достатньо пригадати середньовічні цехи для того, щоб підтвердити надзвичайно важливу роль професійних об'єднань в упорядкуванні відносин у громадах і загалом, у системі територіального самоврядування.

Цілком обґрунтованим є розуміння того, що саме професійна диференціація та все більший розвиток самостійної ролі ремесла і торгівлі в господарстві стають вирішальними чинниками формування міст як політичних,

Розвиток сучасного профспілкового руху як умова реалізації демократичної стратегії в Україні

економічних і культурних центрів, які вибороли свої свободи та заклали основи Магдебурзького права як важливого регулятора відносин у період середньовічного суспільства.

Крім того, відтоді роль професійних об'єднань далеко вийшла за межі вирішення суто професійних і виробничих відносин. Багато норм, за якими жили члени професійних спільнот, у різні часи регулювали не тільки виробничі відносини, а й визначали духовно-моральні основи взаємин між учасниками такого роду об'єднань. Такий досвід дозволяє зазначити високий рівень природних основ гуртування людей за професійною ознакою, оскільки їх єднають не тільки спільні професійні інтереси, але й іманентна потреба демократичних засад взаємодії.

За даними Міністерства юстиції України, нині до Реєстру професійних спілок і їх об'єднань, які мають загальноукраїнський рівень, включено 177 такого роду формувань [12]. Серед них Федерація професійних спілок України є найбільшим профспілковим утворенням, яке об'єднує у своїх рядах понад 75% членів профспілок країни. У зв'язку з тим, що немає доступної статистичної інформації можна визначити лише приблизну загальну чисельність членів профспілок в Україні – близько 12 млн осіб. Федерація професійних спілок України представлена в усіх регіонах України, чисельність первинних структур профспілок даного об'єднання становить 89 424 організації, а загальна чисельність їх членів – 9 208,5 тис. осіб [15].

Слід зазначити, що нині в Україні склалася достатньо широка законодавча база, на основі якої здійснюється діяльність профспілкових організацій. Насамперед слід зазначити, що Конституція України встановлює і гарантує фундаментальні права профспілок. Від 1996 року статтею

36 Конституції України було визначено, що «громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів» [9].

До низки головних нормативних документів, які регламентують діяльність професійних спілок в Україні слід віднести Кодекс Законів України про працю від 10 грудня 1971 р., Закон України «Про об'єднання громадян» від 16 червня 1992 р., Закон України «Про колективні договори і угоди» від 1 липня 1993 р. та Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 р. (із відповідними змінами).

Відповідно до вказаних нормативних документів, професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності. Важливою є гарантія утворення професійних спілок без попереднього дозволу на основі вільного вибору їх членів і рівності прав.

Незважаючи на значну нормативну базу і гарантії широких прав і повноважень професійних спілок, на думку багатьох дослідників, законодавство, яке визначає правові основи їх діяльності, потребує подальшого ґрунтовного доопрацювання. Зокрема, це стосується вироблення і закріплення механізмів реалізації соціального партнерства та деяких інших положень, які могли б надійно гарантувати безпеку та можливості втілення в життя всіх прав членів професійних спілок.

За часи незалежності України профспілковому руху притаманна певна суперечлива динаміка. З одного боку, можна спостерігати процес постійного формування нових профспілкових організацій та об'єднань. Багато в чому це пов'язано з глибокою трансформацією соціально-економічних основ розвитку суспільства та формуванням

Розвиток сучасного профспілкового руху як умова реалізації демократичної стратегії в Україні

широкої мережі приватних підприємств разом з державними установами. Крім того, певний вплив на цей процес має активізація жіночого та молодіжного руху, загальне зростання громадянської активності, що сприяє виникненню нових профспілкових організацій.

З другого боку – спостерігається тенденція до постійного зменшення загальної кількості членів профспілкових організацій. До чинників, які обумовлюють цей процес, слід віднести загальне скорочення великих і середніх виробничих підприємств, перехід значної кількості населення, що працює до індивідуальних форм виробництва та масштабну трудову міграцію. Крім того, слід урахувати, що зростання кількості приватних підприємств суттєво ускладнює роботу профспілкових організацій. Їх власники інколи перешкоджають діяльності профспілкових організацій, запроваджуючи індивідуальні форми трудових договорів.

Для державних установ і організацій характерна дещо інша ситуація, при якій як пересічні їх члени професійних спілок, так і керівний актив, майже повністю підконтрольні і залежні від керівників тих організацій і установ, на базі яких вони діють. Часто можна спостерігати факти того, що будь-які рішення профспілкових організацій не тільки узгоджені із зазначеними керівниками, але ними і продиктовані.

Більшість керівників державних організацій усіляко підтримують існування профспілкових організацій, але при цьому практично розглядають їх як структурні підрозділи своїх підприємств. Саме вони, хоча формально їх не очолюють, але фактично повністю контролюють, а інколи і вирішально визначають головні напрямки їх діяльності та завдання. Абсолютна більшість первинних профспілкових організацій, які сформовані і діють на основі державних

організацій, давно не є самостійними громадськими формуваннями. Вони радше посідають місце одержавлених бюрократичних структур, які функціонують у відриві від інтересів найманих працівників.

Тим самим, можна констатувати факт майже повного розпаду профспілкового руху як соціальної ініціативи, яка покликана захищати права тих, хто є їх членами.

Парадокс полягає ще й у тому, що нині члени професійних спілок здійснюють грошові внески для підтримки їх діяльності, яка значною мірою спрямована проти них самих, оскільки бюрократична верхівка більшості профспілкових організацій слухняно захищає інтереси роботодавців і керівників державних установ.

Кричущими є факти, коли керівники державних підприємств примушують працівників вступати до первинних профспілкових організацій, або переслідувати своїх працівників за те, що вони виявили бажання залишити лави членів одержавлених профспілок. Подібного роду поведінка сприймається керівниками як вияв непокори та самостійності, що неминуче веде до того, що працівникам погрожують звільненнями, влаштовують латентні обструкції і створюють умови адміністративного і психологічного тиску.

Свого значення також набула втрата мотивації членства в профспілках через розчарування і зневіру працівників у здатність профспілок ефективно захищати їх інтереси. Так, за результатами опитування Центру Розумкова, повністю довірять профспілкам в Україні менше 6% населення [18].

Отже, професійні спілки, незважаючи на те, що загальна кількість такого роду організацій сягає декілька мільйонів, а їх мережа охоплює всі галузі господарства і

Розвиток сучасного профспілкового руху як умова реалізації демократичної стратегії в Україні

регіони України, допоки, не відіграють провідної ролі в процесі становлення демократичних засад нашого життя.

Чи не головною причиною такого становища є той факт, що існуючі нині механізми взаємодії, як у середині самих професійних спілок, так у їх зв'язках з різними державно-громадськими утвореннями, далекі від головних демократичних принципів.

Насамперед це виявляється в тому, що, на жаль, для більшості членів профспілкових організацій їх участь у діяльності первинної організації набула вкрай формального значення. Це стало наслідком втрати мотивації профспілкового членства. Значна частина працівників державних підприємств і установ намагаються уникнути формального членства, оскільки сприймають його як беззмістовну сплату членських внесків, які витрачаються для задоволення потреб переважно тих, хто має змогу їх використовувати. Ця обставина підсилюється впевненням працівників у нездатності профспілок ефективно захистити їх права як на конкретному підприємстві, так і на національному рівні.

Також можна спостерігати звичний стан речей, при якому діяльність профспілкових комітетів зводиться до того, щоб час від часу ініціювати культурно-дозвільні та інші заходи, які не зачіпають найгостріших і найскладніших проблем захисту фундаментальних прав працівників. Загалом, подібна ситуація в значній частині профспілкових організацій нерідко провокує дії з боку керівників профспілкових комітетів і роботодавців до примусового утримання значної частини працівників у членстві профспілкових організацій. Тим самим, стимулюється вкрай негативне сприйняття самого інституту профспілок, що є надзвичайно шкідливою і загрозливою тенденцією.

Такий стан створює сприятливий ґрунт для антипрофспілкової пропаганди, поглиблює недовіру до їх керівників і зрештою руйнує основу реалізації іманентних завдань одного з найважливіших інститутів громадянського суспільства.

Нині більшість профспілкових організацій від первинного до загальнонаціонального рівня майже не має необхідної самостійності і незалежності. Важливо, що такий стан обумовлений не стільки формально-юридичною невизначеністю основ незалежності професійних спілок, стільки реальним станом справ, який, у свою чергу, спирається на традиції і розуміння ролі профспілок, притаманних радянським зразкам.

Майже всі профспілкові організації, які функціонують на базі державних установ і підприємств, підтримують стандарт одночасного членства як найманих працівників, так і представників роботодавці. Ця обставина, безумовно, знижує потенціал профспілок як структури, яка покликана представляти інтереси професійної групи саме перед роботодавцями, які об'єктивно мають відмінні позиції та завдання.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок з цього напрямку. Не буде перебільшенням відмітити надзвичайно низьку роль переважної більшості сучасних профспілкових організацій у з'ясуванні найважливіших питань професійної діяльності їх членів і, як наслідок, низький ступінь довіри до самого інституту професійних спілок у нашому суспільстві. Але профспілки не спромоглися забезпечити захист прав працівників, розробити необхідну нормативну базу, яка здатна закріпити відповідні гарантії їх членів. Такий стан речей обумовлює певне протиставлення профспілок

Розвиток сучасного профспілкового руху як умова реалізації демократичної стратегії в Україні

суспільному інтересу і вимагає кардинальних змін, які носять об'єктивний характер.

Для подолання ситуації, що склалася, слід зосередитися на з'ясуванні низки таких складних питань. По-перше, особливої уваги варті питання оновлення «профспілкової еліти», яке може відбутися тільки за рахунок реорганізації професійних спілок знизу.

По-друге, надзвичайно важливо подолати їх залежність від державних структур, досягти реальної самостійності, яка забезпечить ефективний соціальний діалог і допоможе подолати «партнерство невтручання», яке імітує взаємодію. Це можна забезпечити, як завдяки створенню механізмів гарантованого захисту прав, передусім найманих працівників, так і за рахунок потужної просвітницької діяльності громадянських ініціатив.

По-третє, необхідне усвідомлення представниками держави, бізнесу і самих профспілок того, що без реальних і дієвих професійних організацій неможливо втілити в життя мрію про розвинену сучасну демократичну Україну, яка може тільки в такому випадку стати кращим гарантом прав своїх громадян. Державна бюрократія повинна сприйняти ідею забезпечення гідної ролі професійних спілок, не опиратись усе більшому зростанню їх самостійності, потужності і впливовості, оскільки це є гарантіями прав самих працівників систем державного управління, а також найважливішою умовою стабільного просування суспільства шляхом демократії та економічного зростання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрусишин Б.І. У пошуках соціальної рівноваги: Нарис історії робітничої політики українських урядів періоду

- революції та визвольних змагань. 1917–1920. – К., 1995. – 191 с.
2. Берест Р. Нариси історії профспілкового руху в Західній Україні. – Дрогобич : Вид-во «Відродження», 1995. – 128 с.
3. Биченко А. Профспілки України очима населення // Національна безпека і оборона. – 2001. – № 8. – С. 62–68.
4. Бут М. Профспілки незалежної України: реалії та перспективи // Національна безпека і оборона. – 2001. – № 8. – С. 73–77
5. Головка М.Л. Громадські організації та рухи України в роки Другої світової війни: вітчизняна і зарубіжна історіографія: Моногр. – К.: Олан, 2004. – 92 с.
6. Громадська Н.А. Інституціональне забезпечення соціального діалогу в Україні: тенденції розвитку та перспективи // Науково-методичний журнал; Вип. 52: Політичні науки. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. – Т. 65. – С. 100–105.
7. Епштейн А. Коли ж почався профспілковий рух в Україні // Солідарність. – 1995. – № 36.
8. Коліушко І. Перспективи профспілкового руху в Україні в нових економічних умовах // Національна безпека і оборона. – 2001. – № 8. – С. 69–72
9. Конституція України Електронний ресурс. – Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
10. Осовий Г. Профспілковий рух в Україні: нова соціальна роль, стан та перспективи розвитку // Україна: аспекти праці. – 2001. – № 8. – С. 18–26; Україна: аспекти праці. – 2002. – № 1. – С. 3–9.
11. Профспілковий рух в Україні: стан, проблеми, перспективи: Аналітична доповідь УЦЕПД // Національна безпека і оборона. – 2001. – № 8. – С. 2–61.

Розвиток сучасного профспілкового руху як умова реалізації демократичної стратегії в Україні

12. Реєстр професійних спілок та їх об'єднань [Електронний ресурс] . Режим доступу: <http://www.drsu.gov.ua/show/11103>.
13. Стоян О. Профспілковий рух в умовах утвердження незалежності України // Профспілки України. – 2002. – № 5. – С. 10–17.
14. Тупиця О.Л. Профспілки в політичній системі сучасного суспільства: виміри функціонування. – Дніпропетровськ: Видавництво ДНУ, 2008. – 460 с.
15. Федерация профсоюзов Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/%D4%E5%E4%E5%F0%E0%F6%E8%FF_%EF%F0%EE%F4%F1%EE%FE%E7%EE%E2_%D3%EA%F0%E0%E8%ED%FB
16. Шаблій А.П. История профсоюзов Украины и ее освещение в научной литературе. – М., 1992. – С. 7–8.
17. Цвих В. Профспілки у громадянському суспільстві: теорія, методологія, практика. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2002. – 376 с.
18. Чи довіряєте Ви профспілкам? (динаміка 2000-2013) // Соціологічне опитування Центру Розумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=84

REFERENCES

1. Andrusyshyn B.I. U poshukakh sotsial'noyi rivnovahy: Narys istoriyi robitnychoyi polityky ukrayins'kykh uryadiv periodu revolyutsiyi ta vyzvol'nykh zmahan'. 1917–1920. – К., 1995. – 191 s.
2. Berest R. Narysy istoriyi profspilkovoho rukhu v Zakhidniy Ukraini. – Drohobych: Vyd-vo “Vidrodzhennya”, 1995. – 128 s.

3. Bychenko A. Profspilky Ukrainy ochyma naselennya // Natsional'na bezpeka i oborona. – 2001. – № 8. – С. 62–68.
4. But M. Profspilky nezalezhnoyi Ukrainy: realiyi ta perspektyvy // Natsional'na bezpeka i oborona. – 2001. – № 8. – С. 73–77
5. Holovko M.L. Hromads'ki orhanizatsiyi ta rukhy Ukrainy v roky Druhoyi svitovoyi viyny: vitchyznyana i zarubizhna istoriohrafiya: Monohr. – K.: Olan, 2004. – 92s.
6. Hromads'ka N.A. Instytutsional'ne zabezpechennya sotsial'noho dialohu v Ukraini: tendentsiyi rozvytku ta perspektyvy // Naukovo-metodychnyy zhurnal; Vyp. 52: Politychni nauky. Mykolayiv: Vyd-vo MDHU im. P. Mohyly, 2007. – T. 65. S. 100–105.
7. Epshteyn A. Koly zh pochavsya profspilkovyy rukh v Ukraini //Solidarnist'. – 1995. – № 36.
8. Koliushko I. Perspektyvy profspilkovoho rukhu v Ukraini v novykh ekonomichnykh umovakh // Natsional'na bezpeka i oborona. – 2001. – № 8. – С. 69–72
9. Konstytutsiya Ukrainy Elektronnyy resurs. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
10. Osovy H. Profspilkovyy rukh v Ukraini: nova sotsial'na rol', stan ta perspektyvy rozvytku // Ukrainy: aspekty pratsi. – 2001. – № 8. – С. 18–26; Ukrainy: aspekty pratsi. – 2002. – № 1. – С. 3–9.
11. Profspilkovyy rukh v Ukraini: stan, problemy, perspektyvy: Analitychna dopovid' UTSEPD // Natsional'na bezpeka i oborona. – 2001. – № 8. – С. 2–61.
12. Reyestr profesiynykh spilok ta yikh ob"yednan' [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.drsu.gov.ua/show/11103>.
13. Stoyan O. Profspilkovyy rukh v umovakh utverdzhennya

Розвиток сучасного профпілкового руху як умова реалізації демократичної стратегії в Україні

nezalezhnosti Ukrainy // Profspilky Ukrainy. – 2002. – № 5. – С. 10–17.

14. Tupytsya O.L. Profspilky v politychniy systemi suchasnoho suspil'stva: vymiry funktsionuvannya. – Dnipropetrovs'k: Vydavnytstvo DNU, 2008. – 460 s.

15. Federatsiya Profspilok Ukrainy [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://ru.wikipedia.org/wiki/%D4%E5%E4%E5%F0%E0%F6%E8%FF_%EF%F0%EE%F4%F1%EE%FE%E7_%EE%E2_%D3%EA%F0%E0%E8%ED%FB

16. Shabliy A.P. Istoriya profsoyuzov Ukrainy i yeye osvishcheniye v nauchnoy literature. – M., 1992. – S. 7–8.

17. Tsvykh V. Profspilky u hromadyans'komu suspil'stvi: teoriya, metodolohiya, praktyka. – K. : VPTS «Kyyivs'kyi universytet», 2002. – 376 s.

18. Chy doviryayete Vy profspilkam? (dynamika 2000–2013) // Sotsiolohichne opytuvannya Tsentru Rozumkova [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=84

Ivanov N.S. Development of modern trade union movement as the condition of implementation of the democratic strategy in Ukraine. It's high time to draw attention to one of the most important problems of nowadays, which concerns with the need of a qualitative change of trade union movement's state in Ukrainian society. Unfortunately, the trade union movement has not gained the necessary importance in Ukraine, which leads to a critically low quality of the state of democratic process in modern society. Accordingly, this circumstance does not contribute to effective solution of a large number of problems concerning organizing social dialogue in society.

The process of scientific understanding of the problems of the trade union movement in Ukraine has already achieved good results, but so far their impact on relevant political and social institutions is deficient.

The problems of the labour unions formation are considered in this article due to the need to identify the main directions of activities of public authorities institutions and the general public towards the insurances of qualitative changes in this important sector of public relations.

It is clear today that the labour union movement in Ukraine, unfortunately, did not receive the required level of development, which would have made it possible to solve many problems of social dialogue effectively, to support the further reinforcement of the democratic principles of the political system and to provide long-lasting warranties for the protection of the rights and freedoms of the general population.

Despite the considerable normative base and guarantees of the rights and powers of the labour unions, according to many researchers, the legislation that sets out the legal basis of their activity requires further well-grounded revision.

The vast majority of primary labour unions organizations, which are formed and operate on the basis of governmental organizations, are not independent civic groups anymore. They are rather the state bureaucratic structures that operate in isolation from the interests of employees.

The loss of motivation in being a member of labour unions also matters. People are disappointed and do not believe in the ability of the labour unions employees to protect their interests effectively.

To overcome this situation we should focus on the solution of a number of difficult issues. First, a special attention should be paid to the issues of updating «the elite of

Розвиток сучасного профспілкового руху як умова реалізації демократичної стратегії в Україні

the labour unions», which can only occur through the reorganization of the labour unions from the bottom.

Secondly, it is essential to overcome their dependence on government agencies, to achieve real independence, which will provide an effective social dialogue and help to outdo the «partnership of non-interference», which simulates the interaction. This can be achieved by creating mechanisms to ensure protection of rights, especially of employees, and due to a strong educational activity of civic initiatives.

Thirdly, the government, business and the labour unions themselves should recognize that it is impossible to realize the dream of a developed modern democratic Ukraine, which only then may become the best guarantor of the rights of its citizens, without real and effective professional organizations. The state bureaucracy has to accept the idea of decent role of the labour unions, not to resist their ever widening autonomy, power and influence, as it is the guarantee of the rights of the employees of the government system themselves, as well as essential for the stable advancement of society towards democracy and economic growth.

Keywords: *civil rights, civil society, labour unions, labour union movement, government, self-organization, social dialogue.*

Иванов Н.С. Развитие современного профсоюзного движения как условие реализации демократической стратегии в Украине. Пришло время обратить внимание на одну из важнейших проблем современности, которая связана с необходимостью качественного изменения состояния профсоюзного движения в украинском обществе. К сожалению, профсоюзное движение в Украине не набрало необходимого веса, что приводит к критически низкому качеству состояния

демократического процесса в современном обществе. Соответственно, это обстоятельство не способствует эффективному решению большого количества проблем организации социального диалога в обществе.

Процесс научного осмысления проблем профсоюзного движения в Украине имеет весомые результаты, но несмотря на это, следует признать их минимальное влияние на общее положение вещей как в профсоюзном движении, так и в обществе в целом. Реальная ситуация в этой области требует немедленных и коренных преобразований, связанных с преодолением «государственного» статуса профессиональных союзов и качественном обновлении руководящей верхушки такого рода общественных объединений.

Ключевые слова: гражданские права, гражданское общество, профессиональные союзы, профсоюзное движение, самоуправление, самоорганизация, социальный диалог.